

ANALISIS LAKUAN BAHASA DIREKTIF GURU PELATIH DALAM KOMUNIKASI DI BILIK DARJAH

ZANARIAH IBRAHIM

Universiti Kebangsaan Malaysia
zana6572@gmail.com

MASLIDA YUSOF

Universiti Kebangsaan Malaysia
maslida@ukm.edu.my

KARIM HARUN

Universiti Kebangsaan Malaysia
linguist@ukm.edu.my

ABSTRAK

Sewaktu proses pengajaran dan pembelajaran berlangsung, pelbagai lakuan bahasa digunakan oleh guru pelatih untuk menyampaikan isi pelajaran. Antara lakuan bahasa yang kerap digunakan dalam kalangan guru pelatih sewaktu mengajar ialah lakuan bahasa direktif. Lakuan bahasa direktif ialah ujaran yang digunakan membuat si pendengar melakukan sesuatu. Sehubungan itu, kajian ini meneliti bentuk lakuan bahasa direktif guru pelatih Institut Pendidikan Guru Malaysia (IPGM) dalam komunikasi di bilik darjah sewaktu mengajar matapelajaran Bahasa Melayu. Kajian secara kualitatif ini menggunakan teknik rakaman melibatkan tiga orang guru pelatih tahun akhir IPGM sebagai responden kajian. Ujaran lakuan bahasa direktif telah ditranskripsikan secara verbatim dan dianalisis menggunakan teori lakuan pertuturan dan komunikasi oleh Bach dan Harnish (1979). Kajian menunjukkan ujaran direktif responden terdiri daripada subkategori lakuan bahasa direktif permintaan, pertanyaan, keperluan, larangan, permisif dan nasihat. Kajian ini juga mendapati, dalam subkategori lakuan bahasa direktif, ujaran direktif berbentuk keperluan yang terdiri daripada ayat suruhan paling kerap diujarkan oleh guru pelatih. Hal ini kerana direktif keperluan dapat menyerlahkan kewibawaan dan ketegasan si penutur kepada pihak pendengar. Kesimpulannya, kajian menunjukkan bahawa guru pelatih IPGM mempunyai kecekapan pragmatik dalam komunikasi di bilik darjah terutama sewaktu memberikan arahan kepada murid.

Kata kunci: lakuan ahasa direktif; guru pelatih; pengajaran Bahasa Melayu; kecekapan pragmatik

ANALYSIS ON DIRECTIVE SPEECH ACTS OF TRAINEE TEACHERS IN CLASSROOM COMMUNICATION

ABSTRACT

During teaching and learning process, a variety of speech acts are applied by trainee teachers to deliver the content of a subject. Directive Speech Act is among the commonly used mean by trainee teachers in the teaching process. The application of directive speech act is to get listeners to carry out an instruction. Thus, this study examines the forms of directive speech act among Malaysian Teachers Education Institute or IPGM (Institut Pendidikan Guru Malaysia) trainee teachers in classroom communication during Malay language subject. This qualitative study had applied recording technique as its research instrument. The respondent of this research are tree final year trainee teachers from IPGM. The Linguistic Communication and Speech Acts Theory by Bach and Harnish (1979) was applied to analyze Directive Speech Acts of those three teachers that had been verbatim transcribed. This study shows that the respondents' directive utterance comprises subcategories of directive speech acts. The subcategories found are requests, questions, requirements, prohibitions, permission and advises. The study also found that, in the subcategory of directive speech acts, directive utterance in the form of requirement, specifically in the form of instructional sentences were predominantly used by the respondents. This is because the requirement directives highlighted the authority and firmness of its speaker. In conclusion, the study shows that IPGM trainee teachers possess pragmatic competency in classroom communication, particularly when instructing their students.

Keywords: directive speech acts; trainee teacher; teaching; Malay Language; pragmatics competence

PENGENALAN

Institut Pendidikan Guru Malaysia (IPGM) merupakan sebuah institusi pendidikan yang melatih secara praktikal bakal-bakal guru untuk memenuhi pasaran pendidikan di sekolah rendah. Bakal-bakal guru yang dikenali sebagai guru pelatih didedahkan dengan pelbagai kemahiran sebagai persediaan menjalani latihan mengajar dalam situasi pengajaran sebenar di sekolah. Tahap persediaan menjalani latihan mengajar boleh dinilai dengan mengukur persepsi guru-guru pelatih terhadap keupayaan mereka mengaplikasikan kemahiran, kaedah pengajaran dan pembelajaran, kecekapan pengurusan serta pengawalan bilik darjah (Khadijah 1992).

Kemahiran menyampaikan kandungan pelajaran ialah antara kemahiran yang perlu dikuasai oleh guru pelatih sewaktu menjalani latihan mengajar. Oleh itu, bagi memastikan keberkesanan penyampaian kandungan pengajaran, bahasa memainkan peranan yang sangat penting. Sama ada guru pelatih mahupun guru terlatih, penggunaan bahasa yang tepat dapat mengungkapkan fikiran dan mengekspresikan perasaan dan keinginan guru ketika mengajar. Melalui bahasa yang baik, guru dapat menyampaikan ilmu mengikut pemahaman murid. Di samping itu, guru yang berupaya menggunakan bahasa yang lancar dan mudah difahami, akan mempengaruhi keberkesanan pengajaran (Kamarul Azmi 2010:64).

Secara pragmatik, bahasa merupakan satu aksi sosial, Austin (1962). Aksi sosial dalam pertuturan merujuk kepada perlakuan bahasa yang berfungsi sebagai alat komunikasi untuk menyampaikan maklumat dengan pelbagai tujuan seperti memberitahu, memerintah, meminta

dan sebagainya (Ahmad Mahmood 1991). Dalam konteks penyampaian kandungan pengajaran, guru menggunakan pelbagai lakuan bahasa seperti lakuan pengumuman (*constatives*), arahan (*directives*), perjanjian (*commisives*) dan pengakuan (*acknowledgements*) untuk memastikan apa yang guru fikirkan dan hasratkan mampu difahami oleh murid.

Meninjau gaya pengajaran guru pelatih sewaktu menjalani latihan mengajar, didapati guru pelatih lebih banyak menggunakan bahasa arahan berbanding guru terlatih untuk menyampaikan kandungan pengajaran (Balan 2003). Guru pelatih juga didapati menggunakan pelbagai bentuk lakuan bahasa direktif ketika melaksanakan proses pengajaran dan pembelajaran (Fina 2013). Lakuan bahasa direktif digunakan sama ada untuk memastikan aktiviti yang dirancang berjalan lancar ataupun untuk mengawal tingkah laku murid di bilik darjah sewaktu proses pengajaran dan pembelajaran berlangsung (Oliviera, A.W. 2009). Kesimpulannya, guru pelatih kerap menggunakan lakuan bahasa direktif ketika menyampaikan kandungan pengajaran bagi memastikan aktiviti yang dirancang berjalan lancar.

PERMASALAHAN KAJIAN

Amalan ujaran lakuan bahasa direktif guru pelatih ketika mengajar mengundang satu persoalan apakah bentuk-bentuk lakuan bahasa yang sering diujarkan dalam pengajaran. Hal ini kerana dapatan kajian Fatimah et al. (2013) menunjukkan guru pelatih tidak dapat menggunakan kosa kata dan ayat dengan tepat ketika berkomunikasi. Keupayaan guru pelatih menggunakan kata yang menepati konteks perbualan masih pada tahap yang sederhana. Oleh itu, kelemahan penggunaan kata yang menepati konteks ujaran menimbulkan masalah kepada guru pelatih ketika memberikan arahan dalam pengajaran.

Noor Shafrin et al. (2009) menyatakan guru pelatih tidak dapat memberikan arahan dengan jelas menyebabkan murid tidak laksanakan apa yang guru pelatih arahkan. Kesan daripada permasalahan itu, menjadikan kelas dalam keadaan bising. Bahkan murid lebih banyak bersembang kerana tidak faham akan arahan guru. Implikasi daripada permasalahan guru pelatih, mewujudkan satu suntikan untuk menjalankan kajian terhadap amalan penggunaan lakuan bahasa direktif guru pelatih dalam komunikasi di bilik darjah. Tumpuan kajian dilakukan terhadap proses pengajaran dan pembelajaran (PdP) Bahasa Melayu ketika guru pelatih menjalani latihan mengajar di sekolah.

SOROTAN KAJIAN LAKUAN BAHASA DIREKTIF DALAM PENGAJARAN

Berdasarkan penelitian sorotan kajian terdahulu, didapati kajian direktif secara persis dalam wacana pendidikan telah dikaji dalam dua aspek yang berbeza sama ada kajian yang mengkaji penggunaan lakuan bahasa direktif dalam konteks komunikasi di bilik darjah atau pun kajian yang membincangkan penggunaan strategi direktif dalam pengajaran. Kajian-kajian yang menganalisis penggunaan lakuan bahasa direktif dalam konteks komunikasi di bilik darjah lazimnya menggunakan pendekatan pragmatik yang memfokuskan kepada bentuk-bentuk lakuan bahasa direktif yang digunakan oleh guru dan murid dalam proses pengajaran dan pembelajaran di bilik darjah. Sebaliknya kajian-kajian yang mengkaji strategi direktif dalam pengajaran terarah kepada pendekatan pedagogi yang memfokuskan kaedah pengajaran dan matlamat pembelajaran yang akan dicapai oleh murid.

Kajian-kajian yang mengkaji ujaran lakuan bahasa direktif dalam konteks pengajaran di bilik darjah telah dijalankan oleh Fitriana (2016). Kajian ini telah membincangkan bentuk-bentuk

lakuan bahasa direktif dan strategi bertutur dalam pamflet bertema pendidikan menggunakan teknik rakaman untuk mengumpulkan data. Dapatan menunjukkan guru-guru telah menggunakan lakuan bahasa direktif bentuk menyuruh, menginformasikan, mengingatkan dan ajakan. Strategi bertutur yang digunakan pula meliputi strategi tuturan langsung dan strategi tuturan tidak langsung. Kajian dalam konteks wacana yang sama juga telah dijalankan oleh Dian, T (2016). Kajian yang menggunakan teknik rakaman komunikasi guru dan pelajar di bilik darjah telah menunjukkan bentuk-bentuk ujaran direktif yang digunakan terdiri daripada meminta, memohon, menekan, mengundang, mengajak, menyuruh, menyarankan, menyelidik, bertanya, dan memesan. Ujaran direktif tersebut diujarkan menggunakan strategi ujaran langsung dan strategi ujaran tidak langsung. Sementara Febrina (2015) pula mendapati guru-guru telah menggunakan ujaran direktif bentuk menyuruh, memohon, menuntut, menyarankan dan menentang sewaktu memotivasikan pelajar dalam pembelajaran. Kajian yang menggunakan rakaman, pemerhatian dan catatan lapangan ini telah menunjukkan bentuk ujaran direktif yang paling dominan digunakan oleh guru ialah bentuk menyuruh.

Berbeza dengan kajian yang dilaksanakan oleh Etikasari (2012). Walaupun tujuan kajian masih berfokus kepada bentuk, fungsi dan konteks lakuan bahasa direktif dalam wacana bilik darjah, namun kajian ini menggunakan pendekatan yang berbeza dengan kajian Dian, T (2016) dan Febrina (2015). Kajian ini telah menggunakan pendekatan mikroethnografi dan dinalisis secara kualitatif. Dapatan kajian menunjukkan guru-guru telah menggunakan lakuan bahasa direktif bentuk suruhan, memerintah, meminta, ajakan, desakan, larangan, menyarankan dan pujukan dalam konteks pembelajaran peringkat pendahuluan, inti dan penutup. Didapati bentuk suruhan paling kerap diujarkan oleh guru-guru.

Kajian yang telah dilaksanakan oleh Syofia et al. (2012) juga menunjukkan perbezaan daripada kajian terdahulu yang telah disebutkan. Perbezaan jelas terlihat melalui pendekatan analisis dapatan kajian. Hal ini kerana kajian ini telah menggunakan pendekatan pedagogi dalam membicarakan dapatan kajian. Namun begitu, kajian ini masih dianalisis secara kualitatif dan menggunakan kaedah rakaman dan pemerhatian bagi mengumpulkan data. Dapatan kajian menunjukkan guru-guru menggunakan lakuan bahasa direktif perintah dan motivasi ketika memberikan arahan kepada murid. Penggunaan lakuan bahasa direktif ini dapat menjadikan sesi pengajaran dan pembelajaran lebih menarik dan menyeronokkan terutama ketika memulakan pengajaran. Penelitian kajian berfokus kepada bentuk lakuan bahasa direktif yang menjadi amalan ujaran guru ketika memulakan pengajaran.

Oliviera, A.W. (2009) pula telah menggunakan guru sebagai responden kajian untuk meneliti penggunaan lakuan bahasa direktif dalam wacana pengajaran di bilik darjah. Kajian bertajuk "*Kindergarten, can I have your eyes and ears?*" *politeness and teacher directive choices in inquiry-based science classrooms* bertujuan meneroka pemahaman guru-guru sekolah rendah terhadap penggunaan lakuan bahasa direktif dan elemen kesopanan dalam usaha memudahkan pelaksanaan mata pelajaran sains siasatan dalam wacana bilik darjah. Kajian yang menggunakan analisis perbandingan mikroethnografi ini dilaksanakan sebelum dan selepas guru-guru menyertai kursus penulisan ilmiah pada wacana aturan khusus kepada lakuan bahasa direktif yang digunakan oleh guru untuk mengawal tingkah laku murid di bilik darjah. Analisis berasaskan Institut Pembangunan Aktiviti Profesional menunjukkan guru-guru membangunkan kesedaran pragmatik dengan anggapan fungsi wibawa iaitu kuasa autoriti terserlah menggunakan arahan langsung dan kurang sopan. Bagaimanapun selepas guru-guru menyertai kursus kesedaran pragmatik berkaitan perkongsian kuasa guru dalam mengawal tingkah laku murid di bilik darjah, dapatan kajian menunjukkan peningkatan terhadap keupayaan guru berkongsi kuasa

dengan murid berbanding sebelum menghadiri kursus. Amalan pengajaran guru berubah kepada penggunaan arahan tidak langsung dan lebih sopan ketika proses PdP berlangsung. Penglibatan guru juga lebih berfokus dan kreatif. Bagaimanapun guru masih belum dapat menghilangkan kuasa autoriti sepenuhnya dalam penggunaan lakuan bahasa direktif ketika berinteraksi dengan murid. Implikasi kajian memberi kesedaran bahawa guru perlu mengurangkan penekanan terhadap peraturan guru yang perlu dipatuhi oleh murid ketika mengajar. Sebaliknya guru perlu lebih menekankan aspek pengurusan organisasi PdP dalam pengajaran proses sains berasaskan penyiasatan. Guru juga perlu membangunkan kesedaran pragmatik yang lebih tinggi untuk menjadikan interaksi guru murid lebih berkesan berasaskan konteks proses sains dalam wacana bilik darjah.

Guru juga menggunakan pelbagai bentuk lakuan bahasa direktif dalam komunikasi di bilik darjah. Dapatan kajian Mulyani et al. (2008) menunjukkan guru di SMA di Kabupaten Ponorogo telah menggunakan dua bentuk ujaran direktif iaitu formal direktif dan pragmatik direktif. Secara formal, guru menggunakan direktif aktif dan direktif pasif sewaktu berkomunikasi dengan murid. Secara pragmatik, guru telah menggunakan pelbagai bentuk direktif seperti perintah, suruhan, permintaan, permohonan, persilaan, desakan, ajakan, larangan dan harapan. Dari segi kesantunan pragmatik, guru telah menggunakan penanda kesopanan seperti mohon, silakan, mari, cuba, harap dan jangan. Sementara kesantunan linguistik pula ditandai oleh unsur urutan pertuturan, intonasi perbualan, panjang pendek ayat dan pemakaian ungkapan penanda kesantunan. Kajian ini menunjukkan guru masih mengamalkan kesantunan berbahasa biarpun ketika memberikan arahan kepada murid.

Walaupun kajian-kajian berkaitan ujaran lakuan bahasa direktif dalam konteks komunikasi di bilik darjah telah banyak dilaksanakan namun kajian-kajian tersebut lebih bertumpu kepada responden yang melibatkan guru-guru terlatih dalam perkhidmatan. Sedangkan masalah komunikasi terutama berkaitan ujaran lakuan bahasa direktif dalam kalangan guru pelatih seperti yang dinyatakan dalam permasalahan kajian masih wujud. Apatah lagi guru pelatih merupakan guru-guru yang masih dalam peringkat latihan mengajar yang tentunya masih banyak kelemahan perlu dibaiki dalam komunikasi di bilik darjah. Oleh itu, kajian terhadap guru pelatih yang sedang menjalani latihan mengajar perlu dilaksanakan.

TUJUAN KAJIAN

Kajian ini dijalankan berasaskan permasalahan kajian terhadap ujaran lakuan bahasa direktif dalam kalangan guru pelatih. Tujuan utama kajian ini adalah untuk menganalisis amalan ujaran lakuan bahasa direktif guru pelatih IPGM dalam pengajaran Bahasa Melayu dari perspektif pragmatik.

KAEDAH KAJIAN

Kajian yang menggunakan pendekatan kualitatif ini merakamkan proses pengajaran dan pembelajaran guru pelatih sewaktu menjalani latihan mengajar di sekolah sebagai satu cara pengumpulan data. Seramai tiga orang guru pelatih IPGM tahun akhir dari IPG kampus Pendidikan Islam Bangi Selangor dan IPG kampus Ilmu Khas, Cheras di Kuala Lumpur yang menjalani latihan mengajar di sekolah Kebangsaan Sungai Lui, Hulu Langat, Selangor dan Sekolah kebangsaan Tuanku Jaafar Seremban, Negeri Sembilan dijadikan responden kajian. Proses pengajaran dan pembelajaran bagi setiap guru pelatih telah dirakamkan sebanyak tiga sesi pengajaran. Satu sesi pengajaran mengambil masa selama satu jam. Setiap arahan guru pelatih

dan perlakuan murid dalam bilik darjah yang menjadi konteks kajian telah direkodkan menggunakan teknik rakaman. Sebanyak sembilan rakaman proses pengajaran dan pembelajaran telah ditranskripsikan secara verbatim.

Transkripsi ujaran guru pelatih dianalisis secara pragmatik menggunakan taksonomi Lakuan Ilokusi Oleh Bach dan Harnish (1979). Pengkategorian ini meliputi empat agihan kategori iaitu pengumuman (*constatives*), arahan (*directives*), perjanjian (*commissives*) dan pengakuan (*acknowledgements*). Bagaimanapun dalam kajian ini hanya kategori arahan (*directives*) yang diperincikan atas keperluan tujuan kajian. Pengkategorian lakuan bahasa direktif ini turut memuatkan kata kerja berkaitan untuk memudahkan pengkategorian dilaksanakan. Jadual 1 menunjukkan pengkategorian lakuan bahasa direktif secara terperinci.

Ujaran direktif diklasifikasikan mengikut ayat penuh dan jika ayat tersebut merupakan ayat majmuk, maka akan dipisahkan berdasarkan hentian ujaran. Bagaimanapun pemisahan hanya dilakukan, jika terdapat niat lakuan bahasa yang berbeza di dalamnya berasaskan pengkategorian oleh Bach dan Harnish. Jadual 1 menunjukkan pengkategorian lakuan bahasa direktif oleh Bach dan Harnish yang dijadikan asas pengkategorian ujaran lakuan bahasa direktif responden kajian ini untuk menganalisis data yang dikumpulkan.

Jadual 1 Pengkategorian Lakuan Bahasa Direktif oleh Bach dan Harnish (1979)

Bil	Lakuan Direktif	Kata Kerja Berkaitan	Huraian
a.	Permintaan	Bertanya, merayu, memohon, mempelawa, petisyen, rayuan, mengaku, mengharap, memperoleh dengan meminta, menyaman, menuntut, merendahkan diri untuk meminta, memberitahu, mendesak, menggesa	S meminta H untuk melakukan A; kebiasaan tiada alasan diberikan (boleh berupa negatif)
b.	Pertanyaan	Bertanya, menyoal, menyoal siasat, membuat pertanyaan, pertanyaan, menyelidik, kuiz	S bertanya H sama ada ya atau pun tidak
c.	Keperluan	Menyuruh, memerintah, pertaruhan, mendakwa, mengarah, menunjukkan penguasaan, menentukan, menetapkan, memerlukan	S memerlukan H kepada A, wajib, pilihan alasan (boleh berupa negatif)
d.	Larangan	Menyuruh, melarang, mengharamkan, menegah, menegahdakan	Dikeluarkan, sebaliknya guna "negatif"
e.	Permisif	Bersetuju, membenarkan, memberikan kebenaran, memberkati, kebenaran kepada, meleraikan, bersurai, digugurkan, disingkirkan n, memberi alasan, mengecualikan, memaafkan, mengabulkan, menganugerahkan, mengizinkan, mengakui, membenarkan, memaafkan, melepaskan, kelulusan, memberi kuasa	S membenarkan H kepada A berdasarkan kuasa yang ada S ke atas H
f.	Nasihat	Menegur, menasihati, berwaspada, memberi amaran, mencadangkan, mengesyorkan, mengingatkan	S menyatakan kepercayaannya bahawa ada alasan untuk H kepada A, kebiasaan, alasan diberikan (boleh berupa negatif)

Analisis data difokuskan kepada ayat-ayat yang bercirikan lakuan bahasa direktif sahaja untuk mencapai tujuan kajian. Ayat-ayat yang dianalisis disesuaikan pengkategorianya berasaskan kata kerja bahasa Melayu menggunakan ayat perintah oleh Asmah (2014), Nik Safiah et al. (2015), dan makna kata dalam Kamus Dewan Edisi Keempat (2016). Hal ini kerana data kajian merupakan perbualan lisan bahasa Melayu antara guru pelatih dan murid ketika proses pengajaran dan pembelajaran berlangsung. Oleh itu terdapat perbezaan antara penggunaan kata kerja bahasa Melayu dengan kata kerja bahasa Inggeris yang digunakan oleh Bach dan Harnish. Maka penyesuaian ayat perintah dan kata kerja bahasa Melayu ini dapat memudahkan penganalisisan berasaskan pengkategorian Bach dan Harnish (1979). Di samping itu, kaedah ini dapat memudahkan pemahaman makna ayat bahasa Melayu yang diujarkan secara spontan dalam komunikasi lisan antara guru pelatih dengan murid di bilik darjah.

DAPATAN DAN PERBINCANGAN

Data yang dikumpulkan daripada proses pengajaran dan pembelajaran menunjukkan pelbagai bentuk lakuan bahasa seperti pengumuman(constatives), arahan(directives), perjanjian(commisives) dan pengakuan(acknowledgements) telah diujarkan oleh tiga orang guru pelatih sewaktu mengajar subjek Bahasa Melayu. Namun begitu dalam kajian ini hanya lakuan bahasa direktif sahaja yang dianalisis untuk mencapai tujuan kajian. Mengikut Bach dan Harnish (1979:47), Lakuan Bahasa Direktif (LBD) merupakan ekspresi sikap penutur terhadap tindakan yang akan dilakukan oleh pendengar. Pendengar melaksanakan apa yang dikehendaki oleh penutur atas dasar kepercayaan pendengar terhadap apa yang diujarkan oleh penutur sehingga tindakan itu menjadi konstatif. Bach dan Harnish telah mengkategorikan Lakuan Bahasa Direktif kepada enam subkategori iaitu Permintaan, Pertanyaan, Keperluan, Larangan, Permisif dan Nasihat.

Dalam kajian ini, pelbagai bentuk LBD telah diujarkan oleh guru pelatih ketika mengajarkan subjek Bahasa Melayu di bilik darjah. Ujaran direktif kesemua guru pelatih meliputi keenam-enam subkategori yang diketengahkan oleh Bach dan Harnish (1979). Data menunjukkan ujaran direktif responden terdiri daripada subkategori LBD Permintaan, LBD Pertanyaan, LBD Keperluan, LBD Larangan, LBD Permisif dan LBD Nasihat. Jadual 2 memaparkan kekerapan ujaran Lakuan Bahasa Direktif guru pelatih dalam pengajaran berasaskan pengkategorian Bach dan Harnish (1979).

Jadual 2 Kekerapan Ujaran Lakuan Bahasa Direktif Guru Pelatih dalam Pengajaran Bahasa Melayu

Bil	Lakuan Bahasa Direktif	Jumlah Ujaran	Peratus Ujaran
a.	Keperluan	343	44.0
b.	Pertanyaan	240	30.7
c.	Permintaan	79	10.1
d.	Larangan	32	4.1
e.	Permisif	47	6.0
f.	Nasihat	40	5.1
JUMLAH		781	100

Secara keseluruhan sebanyak 781 ujaran Lakuan Bahasa Direktif telah diujarkan oleh tiga orang guru pelatih ketika mengajarkan subjek Bahasa Melayu. Daripada keseluruhan ujaran

direktif tersebut, subkategori Keperluan mencatatkan kekerapan ujaran tertinggi iaitu sebanyak 343 (44.0%). Diikuti oleh subkategori Pertanyaan sebanyak 240 (30.7%) ujaran. Kedua-dua subkategori Keperluan dan Pertanyaan ini menunjukkan perbezaan yang nyata dengan subkategori Permintaan, Larangan, Permisif dan Nasihat. Peratus kekerapan ujaran keempat-empat subkategori Permintaan, Larangan, Permisif dan Larangan hanya sekadar 10% ke bawah. Jadual 2 menunjukkan LBD Permintaan mencatatkan kekerapan ujaran sebanyak 79 (10.1%) ujaran, LBD Permisif sebanyak 47 (6.0%) ujaran, LBD Nasihat sebanyak 40 (5.1%) ujaran dan LBD Larangan sebanyak 32 (4.1%) ujaran. Data menunjukkan, bentuk Lakuan Bahasa Direktif yang paling kerap digunakan ialah LBD Keperluan iaitu sebanyak 343 (44.0%) ujaran. Manakala bentuk ujaran direktif yang paling kurang digunakan ialah bentuk LBD Larangan iaitu sebanyak 32 (4.1%) ujaran. Ini bermakna bentuk Lakuan Bahasa Direktif yang paling dominan dijadikan amalan oleh guru pelatih ketika mengajarkan subjek Bahasa Melayu ialah LBD Keperluan dengan peratus ujaran tertinggi iaitu 44.0%.

Ujaran Direktif Bentuk LBD Keperluan

LBD Keperluan mengikut klasifikasi Bach dan Harnish (1979) merupakan tindakan yang dilakukan oleh pendengar bukan kerana hasrat dan keinginan penutur semata-mata tetapi disebabkan oleh kepercayaan pendengar terhadap apa yang diujarkan oleh penutur. Penutur tidak perlu menunjukkan niat atau hasratnya untuk menggerakkan pendengar melakukan apa yang disuruh tetapi cukup sekadar pendengar percaya terhadap apa yang diujarkan oleh penutur. Bagi Bach dan Harnish, situasi ini menyerlahkan anggapan penutur bahawa kuasa autoriti terletak pada penutur. Oleh itu, penutur berkuasa terhadap pendengar sama ada dari segi fizikal, psikologi atau kuasa dalam institusi hingga menyebabkan ujarannya dipatuhi oleh pendengar.

Bentuk LBD Keperluan menjadi amalan ujaran kesemua guru pelatih dalam kajian ini. Ujaran direktif guru pelatih dikenal pasti sebagai bentuk LBD Keperluan apabila guru pelatih menggunakan kata kerja performatif yang menunjukkan niat perlakuan menyuruh dalam ayat yang diujarkannya. Sebagaimana perincian yang dibuat oleh Bach dan Harnish (1979) kata kerja memerintah, menyuruh, mengarah dijadikan penanda ilokusi untuk mengkategorikan ujaran direktif sebagai bentuk LBD Keperluan. Contoh-contoh ujaran direktif di bawah menjelaskan penggunaan LBD Keperluan laras suruhan setiap guru pelatih;

Contoh ujaran LBD Keperluan:

- (1) Nanti saya *suruh* awak buat
- (2) Rosli, awak *pergi* depan menari.
- (3) Orang pertama *pergi* depan
- (4) Dah *pergi* jalan
- (5) Wakil kumpulan satu datang *ke* depan

Ayat (1) dikategorikan sebagai bentuk LBD Keperluan laras suruhan kerana kata kerja *suruh* jelas menunjukkan perlakuan menyuruh guru pelatih sebagai penutur kepada murid sebagai pendengar. Asmah (2014) menjelaskan predikat menjadi unsur wajib dalam struktur ayat suruhan dan ditujukan kepada orang kedua. Oleh itu, ayat (1) jelas menunjukkan keutamaan predikat ayat iaitu perlakuan menyuruh oleh guru pelatih yang ditujukan kepada murid sebagai orang kedua dalam struktur ayat tersebut. Di samping itu, Nik Safiah et al., (2015: 448) mendefinisikan ayat suruhan ialah ayat yang digunakan dengan tujuan memberi perintah atau

arahan yang kebiasaannya mengalami pengguguran subjek. Bagaimanapun untuk penegasan, subjek masih dikekalkan. Pendefinisian ayat suruhan oleh Nik Safiah juga menepati penggunaan kata kerja memerintah, menyuruh, mengarah seperti pengkategorian yang diperincikan oleh Bach dan Harnish (1979) bagi mencirikan ujaran direktif bentuk LBD Keperluan.

Sementara penggunaan kata '*pergi*' dalam ayat (2) hingga (4) menjadi penanda ilokosi kepada bentuk LBD Keperluan laras suruhan. Hal ini kerana Kamus Dewan Edisi Keempat (2016) mencatatkan kata kerja menyuruh membawa maksud meminta orang pergi seperti dalam ayat (2) hingga (4) dan membawa maksud memberi perintah supaya pergi menggunakan kata '*ke*' seperti dalam ayat (5). Oleh itu, ayat (1) hingga (5) jelas menunjukkan niat penutur menyuruh pendengar melaksanakan apa yang dihasratkannya. Ayat (1) hingga (5) membuktikan kesemua guru pelatih dalam kajian ini mengamalkan penggunaan ayat direktif bentuk LBD Keperluan laras suruhan.

Penggunaan ayat direktif laras suruhan oleh guru pelatih ketika mengajar ini mencatatkan peratus tertinggi seperti dalam jadual 1. Secara terperinci, analisis penggunaan ayat direktif bentuk LBD Keperluan laras suruhan bagi guru pelatih ketika mengajar dijelaskan dengan peratus ujaran seperti di bawah;

GP1 sebanyak 44.5% (94/211) ujaran direktif
GP2 sebanyak 52.0% (169/325) ujaran direktif
GP3 sebanyak 32.7% (80/245) ujaran direktif

Amalan penggunaan ayat direktif bentuk LBD Keperluan laras suruhan ini menjadi dominan dalam kalangan guru pelatih kerana ciri autoriti yang terdapat dalam ayat suruhan seperti yang diketengahkan oleh Bach dan Harnish (1979). Apabila penutur mengujarkan lakuan bahasa direktif bentuk suruhan, kuasa autoriti penutur akan terserlah. Penutur berasa berkuasa terhadap pendengar hingga menjadikan pendengar bertindak atas apa yang penutur ujar. Sehubungan dengan itu, guru pelatih kerap menggunakan ayat suruhan untuk memastikan murid melaksanakan aktiviti pengajaran dan pembelajaran. Penggunaan ayat suruhan yang dominan dalam pengajaran guru pelatih ini menyokong dapatan Oliviera, A.W. (2009) bahawa guru sekolah rendah masih belum dapat menghilangkan kuasa autoriti sepenuhnya dalam penggunaan lakuan bahasa direktif ketika berinteraksi dengan murid. Di samping itu dapatan ini setara dengan kajian Siti Hajar (2010); Eprillia (2012); Febrina (2015); Fitriana (2016) yang mendapati ujaran direktif laras suruhan menunjukkan peratus tertinggi dalam pengajaran guru di bilik darjah. Hal ini disebabkan guru perlu menggerakkan murid melaksanakan aktiviti yang dirancang demi mencapai objektif pengajaran. Tambahan pula, Cliff (2002) menjelaskan bahawa dalam bahasa Melayu, kata *suruh* memfokuskan kepada hasil yang akan diperoleh oleh penutur daripada ujarannya tanpa merayu kepada sebarang kebaikan sebagai alasan. Ayat suruhan kebiasaannya digunakan oleh penutur yang mempunyai status lebih tinggi daripada pendengar. Pernyataan penggunaan ayat suruhan oleh Cliff menyamai senario penggunaan lakuan bahasa direktif oleh guru pelatih ketika mengajar. Hal ini dapat membuktikan kekerapan ujaran direktif bentuk LBD Keperluan laras suruhan adalah disebabkan guru pelatih mempunyai status lebih tinggi daripada murid dari segi tatatingkat umur dan kedudukan sosial dalam konteks komunikasi di bilik darjah.

Ujaran Direktif Bentuk LBD Pertanyaan

Pertanyaan mengikut Bach dan Harnish (1979) diklasifikasikan sebagai lakuan bahasa direktif kerana fungsi pertanyaan yang menggerakkan pendengar melaksanakan apa yang dihasratkan oleh penutur. Ini kerana LBD Pertanyaan merupakan kes yang istimewa terhadap sesuatu permintaan. Istimewa bermaksud maklumat yang diberikan oleh pendengar kepada penutur adalah disebabkan permintaan penutur. Bagi mengenal pasti ujaran yang boleh dikategorikan dalam bentuk LBD Pertanyaan, Bach dan Harnish telah memperincikannya menggunakan kata kerja yang membawa maksud bertanya, menyoal, menyoal siasat, membuat pertanyaan, menyelidik dan membuat kuiz. LBD Pertanyaan juga digunakan oleh guru pelatih ketika mengajar subjek bahasa Melayu. Contoh lakuan bahasa direktif guru pelatih yang digunakan ketika mengajar ditunjukkan seperti di bawah;

Contoh ujaran direktif LBD Pertanyaan:

- (6) Intan, daripada apa yang kita belajar tadi, *apa* yang awak dapat?
- (7) Kalau kita tidak menjaga alam sekitar, *apa* yang terjejas?
- (8) *Kenapa* kamu duduk atas meja?
- (9) Ok, *siapa* yang boleh buat zapin?
- (10) Hakam, *kenapa* tak salin lagi?

Ayat (6) hingga (10) menunjukkan perlakuan meminta penutur kepada pendengar dengan cara menyoal. Kata soal seperti *siapa*, *kenapa* dan *apa* dalam ujaran direktif (6) hingga (10) digunakan oleh penutur untuk mendapatkan tindak balas pendengar dengan cara memberikan maklumat. Dalam kajian ini, guru pelatih sebagai penutur kerap menggunakan bentuk LBD Pertanyaan untuk mendapatkan maklumat lisan daripada murid. Berdasarkan Jadual 2, bentuk LBD Pertanyaan mencatatkan kekerapan ujaran direktif kedua tertinggi selepas LBD Keperluan iaitu sebanyak 30.7%. Hal ini kerana guru menyoal murid dengan tujuan meningkatkan pembelajaran murid dan memastikan murid faham dengan kandungan pengajaran yang disampaikan (Noraini et al. 2009). Oleh itu, dalam kajian ini, komunikasi guru pelatih dengan murid berlaku sewaktu proses pengajaran dan pembelajaran berlangsung, maka guru pelatih kerap menggunakan ujaran direktif bentuk LBD Pertanyaan untuk mendapatkan respons lisan murid. Maklumat yang berupa respons lisan ini akan menjelaskan kefahaman murid terhadap kandungan pengajaran yang disampaikan oleh guru pelatih. Di samping itu, kajian ini juga menunjukkan LBD Pertanyaan dapat berfungsi sebagai teguran. Dalam konteks komunikasi di bilik darjah, LBD Pertanyaan yang diujarkan adakalanya tidak memerlukan jawapan lisan daripada murid sebaliknya merupakan satu teguran daripada guru untuk mengawal disiplin murid. Fungsi LBD Pertanyaan sebagai teguran dapat diperhatikan dalam ujaran (8) dan ujaran (10). Guru pelatih mengujarkan ujaran (8) dan (10) adalah untuk menegur kesalahan murid kerana tidak patuh pada arahan yang diberikan.

Ujaran Direktif Bentuk LBD Permintaan

Guru pelatih juga menggunakan ujaran direktif bentuk LBD Permintaan sewaktu mengajar subjek bahasa Melayu. Bach dan Harnish (1979) menjelaskan bentuk LBD Permintaan merupakan hasrat yang ditunjukkan oleh penutur yang menginginkan pendengar melakukan sesuatu. Bermakna niat pengucapan penutur dijadikan alasan kepada pendengar untuk

melaksanakan apa yang diujarkan oleh penutur. Bentuk LBD Pertanyaan boleh dikenal pasti menggunakan kata kerja performatif yang membawa maksud merayu, memohon, mempelawa, mengaku, mengharap, memperoleh dengan meminta, menyaman, menuntut, merendahkan diri untuk meminta, memberitahu, mendesak dan menggesa. Beberapa ujaran direktif kategori LBD Permintaan yang digunakan oleh guru pelatih dalam kajian ini diperjelaskan seperti di bawah;

Contoh ujaran LBD Permintaan:

- (11) Ok, kumpulan 1,3,4 *tolong* perlahan suara anda, boleh tak?
- (12) Ok, jadi sekarang, *tolong* ambil buku ini.
- (13) Jadual tu, *tolong* buat pada ruangan kosong.

Ujaran (11) hingga (13) menunjukkan niat penutur untuk memperoleh sesuatu dengan cara meminta tolong daripada pendengar. Bach dan Harnish (1979) menjelaskan perlakuan penutur meminta sesuatu daripada pendengar dikategorikan sebagai bentuk LBD Permintaan. Dalam struktur ayat bahasa Melayu pula, perkataan *tolong* digunakan untuk menunjukkan permintaan penutur kepada pendengar. Kata *tolong* dapat menggerakkan pendengar memberikan apa yang dihajatkan oleh penutur melalui ujarannya (Asmah 2014). Selain itu, Mulyani et al. (2008) menjelaskan dalam konteks komunikasi di bilik darjah, kata *tolong* dapat berfungsi sebagai permintaan. Oleh itu, ujaran (11) hingga (13) dikenal pasti sebagai bentuk LBD Permintaan kerana menepati maksud permintaan dalam ujaran direktif. Dapatan kajian menunjukkan lakuan bahasa direktif bentuk Permintaan tidak popular penggunaannya dalam kalangan guru pelatih sewaktu mengajar. Data menunjukkan peratus penggunaan bentuk LBD Permintaan hanya mencapai 10.1% daripada keseluruhan ujaran direktif. Hal ini kerana guru pelatih telah menggunakan status sosial guru pelatih yang lebih tinggi daripada murid dalam konteks komunikasi di bilik darjah, menyebabkan arahan yang diberikan perlu lebih tegas dan bukan dalam bentuk permintaan.

Ujaran Direktif Bentuk LBD Larangan

LBD Larangan mengikut klasifikasi Bach dan Harnish (1979) sebagai salah satu subkategori lakuan bahasa direktif. Bentuk LBD Larangan merupakan satu pengharaman penutur kepada pendengar terhadap sesuatu perkara. Dalam erti kata lain menjadi satu keperluan kepada pendengar agar tidak melakukan sesuatu sebagaimana yang ditegah oleh penutur. Bach dan Harnish telah mengemukakan kata kerja berkaitan perlakuan melarang bagi memudahkan pengenalpastian bentuk LBD Larangan seperti melarang, mengharamkan menegah dan menegahkan.

Dalam kajian ini, bentuk LBD Larangan ini telah dikenal pasti digunakan guru pelatih ketika memberikan arahan kepada murid dalam pengajaran subjek Bahasa Melayu. Contoh-contoh ujaran guru pelatih yang dikenal pasti sebagai bentuk LBD Larangan dihuraikan seperti berikut;

- (14) Cakap dengan kawan awak, *jangan* jerit-jerit, kawan kat depan awak saje tu
- (15) *Jangan* main gunting, saya bukan suruh cucuk orang.
- (16) *Jangan* berborak di depan, orang lain tengah dengar ni.
- (17) *Jangan* main-main, Sahi.

- (18) *Jangan* kamu tiru saya punya.
- (19) Beratur, *jangan* keluar lagi.
- (20) *Jangan* sampai koyak

Penggunaan ujaran direktif bentuk LBD Larangan ditandai dengan perkataan *jangan* yang menunjukkan niat perlakuan melarang penutur kepada pendengar. Asmah (2014) menyatakan dalam struktur ayat bahasa Melayu, ayat yang mendukung modus larangan terdiri daripada struktur Lar – (subjek) – Predikat – (Objek) yang diisi oleh gatra *jangan, usah, tidak usah atau tak usah*. Ujaran (14) hingga (20) jelas menunjukkan ujaran direktif bentuk LBD Larangan kerana setiap ayat mengandungi gatra *jangan*. Dalam kajian ini, guru pelatih menggunakan strategi direktif bentuk LBD Larangan seperti ujaran (14) hingga (20) dengan tujuan mengawal disiplin murid ketika proses pengajaran dan pembelajaran berlangsung. Oleh itu, didapati guru pelatih juga menjelaskan sebab kepada ayat larangan yang diujarkannya seperti ujaran (14) hingga (15) untuk memastikan murid tidak ingkar kepada larangan yang diberikan. Amalan ujaran direktif guru pelatih dalam kajian ini menyokong dapatan Dian, T (2016); Febrina (2015); Etikasari (2012) yang menunjukkan guru mengamalkan pelbagai bentuk lakuan bahasa direktif ketika mengajar di bilik darjah seperti bentuk direktif larangan. Bagaimanapun dalam kajian ini, amalan penggunaan strategi direktif bentuk LBD Larangan mencatatkan peratus terendah iaitu 4.1% daripada keseluruhan ujaran direktif. Hal ini kerana, dalam konteks komunikasi di bilik darjah, guru pelatih lebih mementingkan pencapaian objektif PdP. Oleh itu, arahan yang diberikan lebih berfokus kepada tujuan mengarahkan murid melaksanakan aktiviti pembelajaran berbanding tujuan mengawal disiplin murid.

Ujaran direktif bentuk LBD Permisif

Penggunaan strategi direktif bentuk LBD Permisif juga menjadi amalan dalam kalangan guru pelatih kajian ini ketika mengajar subjek bahasa Melayu. Bagaimanapun peratus penggunaan ujaran direktif permisif sangat rendah iaitu 6.0% daripada keseluruhan ujaran. Hal ini kerana mengikut Bach dan Harnish (1979) strategi direktif bentuk LBD Permisif memberi kebebasan kepada pendengar melakukan sesuatu. Bagaimanapun kebebasan itu adalah atas kuasa yang ada pada penutur untuk membenarkan pendengar melakukan apa yang penutur benarkan. Oleh sebab itu, secara praktikalnya guru pelatih meminumkan penggunaan bentuk LBD Permisif sewaktu mengajar di bilik darjah untuk menunjukkan ketegasan kepada murid. Ini kerana murid perlukan guru yang tegas dan menguatkuasakan peraturan di bilik darjah agar murid rasa lebih selamat dan dihargai (Hasani et al. 2009). Oleh itu, penggunaan strategi direktif bentuk LBD Permisif kurang digunakan oleh guru pelatih sewaktu mengajar berbanding bentuk direktif yang lain untuk mengelakkan masalah kawalan tingkah laku murid sewaktu belajar.

Bentuk LBD Permisif dikenal pasti dalam ujaran guru pelatih menggunakan kata kerja performatif yang membawa maksud niat penutur terhadap perlakuan bersetuju, membenarkan, memberi kebenaran, memberkati, meleraikan, bersurai, digugurkan, disingkirkan, memberi alasan, mengecualikan, memaafkan, mengabulkan, menganugerahkan, mengizinkan, mengakui, melepaskan, kelulusan dan memberi kuasa. Contoh ujaran di bawah merupakan beberapa ujaran direktif bentuk LBD Permisif yang digunakan oleh guru pelatih sewaktu mengajar;

- (21) Saya *bebaskan* apa sahaja dialog awak menggunakan istilah yang biasa awak dengar.

(22) Ok, *pilih* mana-mana marker yang kamu hendak.

Ujaran (21) merupakan ayat yang diujarkan oleh guru pelatih ketika memberikan arahan kepada murid untuk membina ayat sendiri ketika melakonkan situasi berniaga di pasar malam. Ayat ini dikategorikan sebagai lakuan bahasa direktif bentuk permisif kerana niat perlakuan guru pelatih sebagai penutur memberi kebebasan kepada pendengar membina dialog sendiri dalam lakonan. Bentuk LBD Permisif dalam ujaran (21) ditandai oleh kata performatif *bebaskan* yang membawa maksud guru pelatih memberi kebenaran kepada murid. *Kamus Dewan Edisi Keempat* (2016) maksud *bebas* ialah tidak terhalang untuk bercakap, bergerak dan tidak terkongkong. Manakala ujaran (22) menunjukkan perlakuan guru pelatih memberi kebenaran kepada murid membuat pilihan. Niat perlakuan guru pelatih sebagai penutur memberi kebenaran kepada murid sebagai pendengar membuat pilihan merupakan ciri direktif bentuk LBD Permisif.

Ujaran direktif bentuk LBD Nasihat

Bentuk Nasihat merupakan salah satu kategori Lakuan Bahasa Direktif berasaskan pengkategorian Bach dan Harnish (1979). Untuk memudahkan pengkategorian bentuk LBD Nasihat, Bach dan Harnish telah menggunakan beberapa kata kerja sebagai asas pengklasifikasian seperti menegur, menasihati, berwaspada, memberi amaran, mencadangkan, mengesyorkan dan mengingatkan. Di samping itu, Bach dan Harnish memperincikan maksud bentuk LBD Nasihat sebagai apa yang pendengar lakukan bukanlah kerana hasrat penutur semata-mata tetapi atas dasar kepercayaan pendengar terhadap nasihat penutur merupakan idea yang baik. Faktor idea yang baik dijadikan alasan dan menarik minat pendengar untuk bertindak. Pendengar percaya nasihat yang diberikan penutur merupakan sikap yang ditunjukkan oleh penutur. Atas kepercayaan itu, pendengar perlu patuhi nasihat penutur. Oleh itu, bentuk LBD nasihat sangat menekankan kepada kekuatan kepercayaan pendengar dan penutur.

Guru pelatih dalam kajian ini didapati telah menggunakan bentuk LBD Nasihat ketika memberikan arahan kepada murid dalam pengajaran subjek bahasa Melayu. Contoh-contoh ujaran bentuk LBD Nasihat yang telah dikenal pasti dalam ujaran guru pelatih dijelaskan seperti berikut;

(23) Jadi di sini cikgu *ingatkan*, bukan semasa membeli belah sahaja tetapi dalam sekolah ini pun mesti amalkan nilai itu.

(24) *Ingat* ya, huraiannya adalah sama dengan contoh ayat yang terdapat dalam petikan.

Ujaran (23) dan (24) merupakan perlakuan penutur (guru pelatih) mengingatkan pendengar (murid) terhadap tindakan yang perlu dilaksanakan oleh pendengar. Perlakuan mengingatkan dalam ujaran di atas ditandai oleh kata kerja performatif eksplisit *ingatkan* dalam ujaran (23) dan *ingat* dalam ujaran (24). Mengikut Bach dan Harnish (1979), niat perlakuan penutur mengingatkan sesuatu kepada pendengar dikategorikan sebagai bentuk direktif Nasihat. Kamus Dewan Edisi Keempat (2015) mendefinisikan Nasihat sebagai ajaran, petunjuk yang baik dan peringatan. Di samping itu, Fitriana (2016) menjelaskan ujaran direktif bentuk nasihat dalam komunikasi di bilik darjah ditandai oleh kata *mengingatkan*. Berasaskan ciri bentuk LBD Nasihat ini, ujaran (23) dan (24) menjelaskan guru pelatih dalam kajian ini turut menggunakan lakuan bahasa direktif bentuk Nasihat ketika mengajar di bilik darjah. Namun peratus amalan penggunaan strategi direktif bentuk LBD Nasihat hanya mencatatkan sebanyak 5.1% sahaja.

KESIMPULAN

Kesimpulan daripada kajian ini, didapati guru pelatih IPGM mengamalkan pelbagai bentuk lakuan bahasa direktif dalam komunikasi di bilik darjah sewaktu berlangsungnya proses pengajaran dan pembelajaran. Kepelbagaian bentuk amalan lakuan bahasa direktif ini diujarkan oleh guru pelatih IPGM untuk memastikan aktiviti yang dirancang berjalan lancar dan untuk mengawal disiplin murid ketika melaksanakan aktiviti. Lakuan bahasa direktif yang paling dominan diujarkan oleh guru pelatih IPGM ialah bentuk LBD Keperluan laras suruhan.

Dapatan ini menunjukkan guru pelatih IPGM mempunyai kecekapan pragmatik dalam komunikasi di bilik darjah terutama sewaktu memberikan arahan kepada murid. Selanjutnya pernyataan masalah bahawa guru pelatih tidak menggunakan kosa kata yang tepat ketika berkomunikasi dapat disangkal. Selain itu, dapatan ini bertentangan dengan isu yang berkaitan masalah guru pelatih tidak dapat memberikan arahan dengan jelas sewaktu mengajar. Sebaliknya kajian ini membenarkan yang menyatakan guru pelatih menggunakan pelbagai bentuk lakuan bahasa direktif dalam pengajaran di bilik darjah. Selain itu, dapatan ini juga menyokong dapatan yang menyatakan guru pelatih lebih banyak menggunakan bahasa arahan sewaktu mengajar berbanding guru terlatih. Implikasi daripada kajian ini, dicadangkan kajian lanjutan dijalankan dengan membincangkan kesan ujaran strategi direktif terhadap respons murid untuk melihat keberkesanan ujaran lakuan bahasa direktif dalam kalangan guru pelatih sewaktu menjalani latihan mengajar.

RUJUKAN

- Ahmad Mahmood Musanif. 1991. *Lakuan Pertuturan Tanya Jawab dalam Novel Salina*. Tesis Doktor Falsafah. Fakulti Bahasa dan Linguistik. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Alandeom Wanderlei Oliveira. 2009. *Kindergarten, Can I Have Your Eyes and Ears? Politeness and Teacher Directive Choices in Inquiry-Based Science Classrooms*. Springer Science Business Media B.V.
- Asmah Haji Omar. 2014. *Nahu Melayu Mutakhir*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Austin, J. L. 1962. *How to Do Things with Words*. Oxford: Havard University Press.
- Bach, K., & Harnish, R. M. 1979. *Linguistics Communication and Speech Acts*. Cambridge & London: The MIT Press.
- Balan Kunjambu. 2003. *An Analysis of Instructional Language Used by TESL Trainees and n-service Teachers*. Fakulti Bahasa dan linguistik. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Cliff Goddard. 2002. Directives Speech Acts in Malay (Bahasa Melayu): An Ethnoprismatic Perspective. *Cahiers de praxematique* 38, 113-143.
- Dian TyasAdikusuma. 2016. *Analisis Tindak Tutur Direktif dalam Pembelajaran Bahasa Indonesia Berlatar Belakang Budaya Jawa di SMP Al Qolam Gemolong*. Surakarta: Universiti Muhammadiyah.
- Eprilia Kartika Sari. 2012. *Realisasi Bentuk Tindak Tutur Direktif Menyuruh dan Menasihati Murid-Murid di Kalangan Andik TK di Kecamatan Sragen Wetan*. Surakarta: Universiti Muhammadiyah.
- Etikasari. 2012. *Tindak Tutur Direktif dalam Wacana Kelas (Kajian Mikroethnografi Terhadap Bahasa Guru)*. Malang: Universiti Negeri Malang.

- Fatimah Ibrahim & Shahabuddin Hashim. 2013. *Kecekapan Komunikatif Pelajar dalam Pembelajaran Kesantunan Bahasa*. Seminar Penyelidikan Pendidikan Peringkat Kebangsaan 2013.
- Febrina Riska Putri. 2015. Tindak Tutur Direktif Guru Pada Pembelajaran Bahasa Indonesia SMA Negeri 15 Padang. *Jurnal Kependidikan*.(Atas talian). Muat turun 14 September 2017 dari sumber <http://ejournal.kopertis10.or.id/index.php/pendd/article/download/142/70>
- Fina Felisa Lavelle-Alcudia. 2013. *Teacher's Voice in Directive Speech Acts: A Pragmatic Analysis of Classroom Discourse*. Iloilo City: College of Education, West Visayas States University.
- Fitriana. 2016. *Analisis Tindak Tutur Direktif dalam Pamflet Bertema Pendidikan di Lingkungan UMS dan Implementasinya dalam Pembelajaran Bahasa Indonesia di SMP Muhammadiyah 6 Sukarta*. Surakarta: Universiti Muhammadiyah.
- Kamarul Azmi Jasmi. 2010. *Guru Cemerlang Pendidikan Islam Sekolah Menengah di Malaysia: Satu Kajian Kes*. Tesis Doktor Falsafah. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kamus Dewan*. 2016. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Khadijah Khalid. 1992. Penyeliaan latihan mengajar Pusat Pengajian Ilmu Pendidikan, USM. *Suara Pendidik* 15 (4): 55-61.
- Maimunah Md. Aji. 1997. *Penggunaan Penyoalan di dalam Bilik Darjah oleh Guru-Guru Pelatih Maktab Perguruan Islam*. Tesis Sarjana Tidak Bercetak. Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Hasani Dali & Mohd Johdi Saleh. 2009. Pengurusan bilik darjah. Dlm. Noraini Idris, Shuki Osman (peny.), *Pengajaran dan Pembelajaran Teori dan Praktis* Kuala Lumpur: Mc Graw Hill, hlm. 161-186.
- Mulyani, Subangun. 2008. *Tindak Tutur Direktif Guru dalam Kegiatan Belajar-Menagajar di Kelas pada SMA Negeri/Swasta Kabupaten Ponorogo*. Artikel Publikasi Ilmiah. Departmen Pendidikan Nasional. Universitas Muhammadiyah Ponorogo.
- Nik Safiah Karim, Farid M.Onn, Hashim Haji Musa & Abdul Hamid Mahmood. 2015. *Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nor Shafrin Ahmad, Rahimi Che Aman & Fadzilah Amzah. 2009. Komunikasi Lisan dan Bukan Lisan dalam Kalangan Guru Pelatih. Dlm. Hasuria Che Omar, Rokoiah Awang, Syed Zainal Ariff Syed Jamaluddin, Noriah Mohamed (peny.), *Bahasa Verbal dan Bukan Verbal 1*. Kuala Lumpur: Institut Terjemahan Negara Malaysia, hlm. 11-24.
- Noraini Idris, Shuki Osman, Chew Meng Meng & Lim Hooi Lian. 2009. Teknik penyoalan dalam bilik darjah. Dlm. Noraini Idris, Shuki Osman (peny.), *Pengajaran dan pembelajaran*. Kuala Lumpur: Mc Graw Hill, hlm. 123-160.
- Siti Hajar Abdul Aziz. 2010. *Pragmatik Linguistik*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Syofia, Zamri, Jamaluddin & Hamidah. 2012. Amalan Komunikasi Interpersonal Direktif Guru Bahasa Indonesia Ketika Memulakan Pengajaran. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*. 2(2): 71-83.

Biodata Penulis:

Zanariah Ibrahim

Penulis merupakan calon Doktor Falsafah (Kajian Bahasa Melayu) di Pusat Penyelidikan Bitara Melayu, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Maslida Yusof

Penulis merupakan Prof Madya di Pusat Penyelidikan Bitara Melayu, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bidang pengkhususan beliau ialah semantik dan pragmatik.

Karim Harun

Penulis merupakan Prof Madya di Pusat Penyelidikan Bitara Melayu, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bidang pengkhususan beliau ialah sejarah linguistik dan psikolinguistik.